

доступа:
Ostapenko.pdf?sequence=1

[http://dspace.nbuiv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/54529/34-](http://dspace.nbuiv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/54529/34-Ostapenko.pdf?sequence=1)

МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ВТРАТ ВІД БРАКУ НА ВИРОБНИЦТВІ

ст. викладач Лук'янчук О.М.

К. Телюх, А. Лагута

Одеський національний політехнічний університет

Підвищення технічного рівня та якості продукції визначає темпи науково-технічного прогресу та зростання ефективності виробництва, а також у цілому істотно впливає на інтенсифікацію економіки, конкурентоспроможність вітчизняної продукції, формування конкурентних переваг підприємств і життєвий рівень населення України. Процес виготовлення високоякісної продукції неможливий без налагодження дієвої системи контролю. Забезпеченню ефективності діяльності суб'єктів господарювання багато в чому сприяє раціональна організація системи внутрішнього контролю. Одним із завдань такого контролю є вдосконалення організації й управління виробництвом, визначення резервів його зростання. Він повинен здійснюватися на всіх стадіях кругообороту капіталу підприємства, надавати науково обгрунтовану оцінку господарським операціям. Проведення внутрішнього контролю має надавати можливість виявити відхилення та здійснювати певні коригування щодо рівня якості продукції. Проведення внутрішнього контролю якості продукції зумовлює для підприємства появу значних витрат. Тому одним із завдань для управлінців особливо за сучасних кризових умов функціонування економіки, є оптимізація процесу контролю, тобто найефективніше його проведення з якомога меншими витратами. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідження питань, пов'язаних з проведенням внутрішнього контролю браку у виробництві, оптимізацією даного процесу, впливом на якість продукції та на величину витрат, пов'язаних з його здійсненням.

Контроль якості продукції здійснюється на підприємстві на підставі визначених і зафіксованих у нормативних документах вимог до якості в ході виробничого процесу із виготовлення продукції. Однією з основних функцій контролю якості є попередження та профілактика дефектних виробів, що повинно забезпечувати такі завдання:

- перевірка відповідності якості продукції встановленим вимогам;
- попередження появи дефектів.

Попередження появи дефектів (браку у виробництві) є одним з основних завдань контролю якості. Адже, чим менший відсоток браку, тим більше якісної продукції виробить підприємство та отримає запланований прибуток.

Необхідно зазначити, що підґрунтям для організації контролю якості продукції повинна бути створена відповідна політика із забезпечення якості продукції на підприємстві. Ця політика повинна відповідати Міжнародним стандартам якості, якщо керівництво підприємства прагне досягти міжнародного рівня визнання продукції. Для утвердження філософії якості в Україні функціонує Українська Асоціація якості, яка має право видавати підприємствам відповідні сертифікати якості міжнародного зразка. Тому важливо, щоб підприємство створило власну систему визначення якості продукції, виконання та дотримання якої давало б змогу отримувати сертифікати якості міжнародного зразка.

Досягненню високого рівня якості сприяє цілеспрямований та дієвий контроль, який базується на достовірних даних про якість вироблених виробів. У процесі контролю доцільно виявити відхилення шляхом співставлення фактичного рівня якості продукції із запланованим рівнем; визначити фактори, які впливають на відхилення; оцінити кількісний вплив кожного фактора на показники, які характеризують якість діяльності всього підприємства.

В якості інформаційної бази для проведення контролю використовується нормативно-довідкова, планова та обліково-звітна документація. Нормативно-довідкова документація – це стандарти та методичні матеріали: комплексна система управління якістю продукції; планування підвищення якості продукції, яка виготовляється; контроль якості продукції в процесі виробництва; самоконтроль якості продукції; оформлення, облік і аналіз браку у виробництві; організація гарантійного та післягарантійного ремонту товарів; бездефектна розробка технічної документації;

проведення нагляду за дотриманням режимів, умов і правил експлуатації; організація зберігання та відпуску у виробництво матеріалів, напівфабрикатів та комплектуючих виробів; заводська атестація деталей, збірних одиниць та виробів; збір та обробка оперативної інформації про якість продукції у процесі виробництва.

Планова документація – план підвищення якості продукції, план задачі продукції за категоріями якості, встановлені норми та нормативи в бюджетах підприємства. Обліково–звітна документація – акт про брак, відомість обліку втрат у виробництві, журнал про брак, звіт про виконання плану з собівартості товарної продукції, журнал обліку претензій, звіт про технічний рівень виготовленої продукції.

Джерелами інформації для проведення контролю можуть бути відомості про виробіток продукції та її якість, накази та розпорядження керівництва об'єднань з якості продукції, матеріали груп народного контролю, відомості про отримані рекламации та претензії з якості та комплектності продукції, а також пропозиції споживачів щодо покращання якості виробів.

Для ефективного проведення контролю якості продукції велике значення має об'єктивна оцінка якості праці виконавчих підрозділів. Для цього необхідна відповідна оперативна та періодична інформація, яка отримується у вигляді звітів від внутрішньовиробничих підрозділів підприємства за відповідними негативними показниками, що враховуються при характеристиці їх роботи: несвоєчасне виконання заходів щодо якості та розгляду претензій, порушення усталеного порядку робіт; наявність обґрунтованих претензій до виконавців; порушення правил трудового розпорядку, технологічної дисципліни, правил експлуатації та складу обладнання; запуск у роботу матеріалів, заготовок, покупних виробів, які не пройшли приймання або забраковані технічним контролем; несвоєчасне прийняття заходів щодо попередження браку; невиконання місячного плану робіт; брак з вини виконавців; невиконання планів зниження трудомісткості; зауваження стосовно якості збору, регулювання та випробування продукції; затримка випробувань і приймання готових виробів; несвоєчасне забезпечення робочих місць матеріалами, інструментами, робочим обладнанням; незабезпечення виробничих дільниць технічною документацією; невідповідність упаковки та неправильне зберігання матеріалів і готової продукції; порушення планового співвідношення між зростанням продуктивності праці та рівнем середньої заробітної плати; несвоєчасний розгляд винаходів і раціоналізаторських пропозицій та розрахунок економічної ефективності від їх застосування; несвоєчасна передача в ремонт електровимірвальних приладів; наявність рекламаций від споживачів з вини виконавців; помилкове відвантаження продукції споживачам чи неправильне надання звітів, які зумовили відмову від оплати.

Організація та правильне управління системою контролю якості на всіх рівнях і стадіях сприяє високій ефективності діяльності підприємства в сфері підвищення якості продукції. Контроль якості продукції на підприємстві спрямований на попередження випуску та реалізації споживачу недоброякісної продукції. Для досягнення цієї мети на підприємствах організовані служби контролю якості. Їх діяльність регламентується відповідно до затверджених положень, складених на основі Типових положень про відділи чи управління технічного контролю якості виробничого підприємства.

Труднощі у здійсненні ефективного контролю пов'язані з тим, що ні у виробничих підрозділах, ні в бухгалтерській службі не здійснюється оперативне групування виявлених відхилень за причинами, винуватцями, відповідальними особами та підрозділами, в сфері впливу яких знаходяться ці витрати. Повна відсутність контролю на етапі стратегічного планування, який покликаний координувати здійснення всіх функцій системи управління, ще більше посилює функціональні інтереси відділів, що виконують ці функції. Організація контролю на етапі реалізації тактичних планів у незначній мірі сприяє успіху в діяльності підприємств.

Отже, планування й облік втрат від браку як база для здійснення наступного контролю не забезпечують необхідною інформацією управлінський персонал для прийняття управлінських рішень.

З точки зору контролю ефективності виробництва, виникнення браку необхідно пов'язувати не лише з місцем його виникнення, а й центром відповідальності, винуватцем. Відхилення повинні фіксуватися в облікових документах не лише в абсолютній величині, слід обов'язково вказувати причину та винуватців їх виникнення.

З метою ефективного постійного контролю за господарською діяльністю на підприємстві створюється спеціалізований відділ – відділ внутрішнього контролю. Створення даного відділу повинно забезпечувати економічний ефект, а саме, ефективність від його функціонування повинна бути вищою за витрати, понесені на його створення. Вважаємо, що для малих підприємств

доцільність створення даного відділу в організаційній структурі підприємства буде незначною, це пояснюється простим технологічним процесом, невеликою чисельністю працюючих та незначним обсягом господарських операцій. Для середніх і великих підприємств понесені витрати на створення відділу внутрішнього контролю окупляться в ході його господарської діяльності. При організації роботи служби внутрішнього контролю необхідно враховувати принципи організації контролю, особливості діяльності підприємства, а також передбачити лінійне підпорядкування даного відділу – безпосередня підпорядкованість керівнику (власнику), що допоможе уникнути конфлікту інтересів та зловживань з боку управлінського персоналу.

Слід відмітити, що ефективність від проведення внутрішнього контролю досягається за умови, що управлінський персонал буде брати до уваги інформацію контролю та приймати оперативні рішення, наприклад, зміна норм та нормативів – повинна формуватися гнучка система норм, яка дозволить уникнути неадекватної оцінки витрат поточним умовам господарювання та забезпечить досягнення високого рівня результатів діяльності. В сучасних умовах жорсткої конкуренції залишилися підприємства, які використовують систему норм та нормативів встановлену ще за радянських часів, що може призвести до значних збитків.

Система контролю якості продукції є сукупністю взаємозв'язаних об'єктів і суб'єктів контролю, видів, методів, засобів оцінки якості виробів і профілактики браку, що використовуються на різних етапах життєвого циклу продукції та рівнях управління якістю. Ефективна система контролю дозволяє в більшості випадків здійснювати своєчасну та цілеспрямовану дію на рівень якості продукції, що випускається, попереджати всілякі недоліки та збої в роботі, забезпечувати їх оперативне виявлення та ліквідацію з якнайменшими витратами ресурсів. Позитивні результати дієвого контролю якості можна виділити і в більшості випадків визначити кількісно на стадіях розробки, виробництва, реалізації, експлуатації (споживання) і відновлення (ремонт) продукції.

Вважаємо за доцільне для здійснення ефективного контролю втрат від браку у виробництві та якості продукції в цілому встановити критичні точки на кожному етапі контрольного процесу, що дозволить визначати витрати, понесені на його здійснення, та здійснювати ефективне управління ними.